LECTIO VIII.

POſtquam Philoſophus declarauit quòd politia com muni nomine nominata, eſt compoſita ex populari ſtatu & paucorum, & qualiter differat ab optimatū ſtatu quantum ad aliquam ſpeciem, oſtēdit qualiter inſtituatur, & habet duas partes. In prima præmittit intentum ſuū. In ſecunda proſequitur, ibi. {Sunt autem termini &c.} In prima dicit, quòd poſtquam declaratū eſt, quòd politia eſt compoſita ex populari ſtatu & paucorum, cōſequenter dicendum eſt qualiter Reſpub. cōmuni nomine nominata ſit quædā politia ab a ſtatu populari & paucorum, cum tamē ex illis cōponatur. Dicendum etiam eſt, qualiter inſtituatur. Viſis autē rationibus, quibus determinantur gubernatio paucorū & popularis, ſimul apparebit ratio politiæ. Et ideo ſumenda eſt diſtinctio iſtarum duarum politiarū, deinde qualiter ex iſtis duabus accipiēdo ab vtraque & aliquid dimittendo, ſit vnum mixtū, vel totum aliquid continens aliquid vtriuſque. Deinde cum dicit.

b ¶ Proſequitur & diuiditur in duas. In prima oſtendit qualiter ex illis inſtituatur politia. Secundo, oſtendit quis ſit terminus & ratio bonæ commixtionis, ibi. {Modus quidem igitur &c.} Circa primā partem intelligēdum eſt, quòd circa principatum tria eſt conſiderare. Primum eſt perſonas principātes. Secundum eſt actus principantiū. Tertium eſt modus inſtitutionis principantiū: ſecundū hoc iſta pars diuidit̃ in tres partes. In prima declarat terminū & rationē mixtionis politiæ ex ipſis quantū ad actus principantiū. Secundo quantū ad perſonas quæ debent aſſumi ad principatū, ibi. {Alterū autē &c.} Tertio quantum ad inſtitutionē ipſorū, ibi. {Tertium aūt &c.} In prima dicit, ꝙ termini ſiue rōnes compoſitionis, ſiue mixtionis politiæ ex gubernatione paucorū & populariū tres ſunt, & vnā ratio eſt quantum ad actum principantium qui eſt iudicare. Vt autem appareat hæc ratio mixtionis, aut ſumenda ſunt ea quæ vtræque ordinant, ſaltem ſecundum partem, quamuis non ſecūdum totum & ſimpliciter. v.g. de iudicio lex fuit in paucorū ſtatu, ꝙ ſi diuites non venirēt ad iudicandum & diſceptandum, ꝙ haberent damnum, puta ꝙ punirentur in aliquo, & ſi pauperes venirent nullam mercedem reportarent, manifeſtum eſt autem quòd iſta lex introducta fuit in fauorem diuitum & in odiū egenorum, quia lex iſta data fuit, vt pauperes excluderentur a principatu, ex quo enim nullam mercedem reportant ſecundum legem non veniunt, & ſic excluduntur. Data etiam fuit vt diuites participarent principatu, quia ex quo damnum reportarent, ſi

F non venirent compelluntur venire. In contrarium autem in populari ſtatu fuit alia lex, quòd egeni venientes ad diſceptandum & iudicandum habeant mercedem, diuites vero nullum damnum. Et manifeſtum eſt, ꝙ iſta lex data fuit in odium diuitum & in fauorem egenorum, quia per iſtam leges videntur excludi diuites, & ſolum pauperes participare principatu. Illud vero quod eſt commune iſtis duabus legibus, eſt mediū quo conſiſtit ratio compoſitionis politiæ. Si enim accipiatur ex paucorum potentia diuites reportare dānū, ex populari pauperes reportare mercedem, hoc eſt medium & commune illis, & hoc eſt politicum: Quare manifeſtum eſt, quomodo politia componitur ex iſtis, & tunc concludit quòd vn⁹ modus mixtionis politiæ ex ſtatu populari & paucorū eſt iſte qui dictus eſt. Deinde cum dicit.

c ¶ Determinat rationē mixtionis quātum ad perſonas quæ debent aſſumi ad principatum, & dicit ꝙ alia eſt ratio mixtionis ſcilicet, quantum ad perſonas quas ſumentes paucorum potentiæ & populari dicūt debere vocari ad congregationes, ſiue ad principatum, quia fuit lex in populari, quòd nullus aſſumeretur ad principatū ſecundum dignitate diuitiarum vel honorabilitatem, ſed ſi deberent aſſumi ſecundum aliquam honorabilitatem quòd aſſumerentur ſecundū paruam in paucorū. Econtrario fuit lex, quòd aſſumerētur ſecundum honorabilitatem maximam. Manifeſtum eſt autem, quòd neutrum iſtorum eſt commune, ſed ſunt diuerſa & ſeparata. Si vero accipiat̃ mediū, in hoc cōſiſtit rō politię, ꝙ. ſ. accipiat̃ princeps ſcḋm mediā honorabilitatē. Quare manifeſtum eſt K quō politia miſcēda eſt ex populari ſtatu & paucorū quantū ad perſonas, q̃ debēt aſſumi ad principatum. Deinde cum dicit.

d ¶ Declarat rationē mixtionis politiæ quantum ad inſtitutionem perſonarum quæ debent aſſumi ad principatum, & dicit, ꝙ tertia ratio mixtionis eſt quantum ad modum eligendi, ſiue inſtituēdi perſonas principantes, diuerſus enim eſt modus eligendi in ſtatu populari & paucorum. In populari enim lex fuit, ꝙ per ſortem acciperentur principantes, & non ſecundū honorabilitatem magnam diuitiarum. In paucorū vero fuit lex, quòd acciperentur ſecundū leges & ſecundū dignitates diuitiarū. Accipere aūt aliquid ab vtraq; politicum & optimatū ſtatui conuenit, malū enim eſt, ꝙ omnes accipiantur per ſortē, & etiā malum eſt, quòd omnes accipiantur ſecundū honorabilitatē diuitiarū, & ideo vtrumq; iſtorum dimittendum eſt. Sed accipiat̃ ab potentia paucorum, quòd accipiendi ſunt per electionem, & quòd non ſecundum aliquam honorabilitatem diuitiarum, ſed per ſortem ex populari ſtatu, & tunc erit politicum, quare manifeſtum

LECTIO VIII.

QVo aūt modo fit præter democratiā & oligarchiam quæ vocatur politia, & qualiter ipſam oportet inſtitui, dicemus conſequenter dictis; ſimul autem palam erit & quibus determinant, democratiā & oligarchiam. Sumēdum enim horum diuiſionem, deinde ex ijs ex vtraq; velut ſymbolum accipientes componendum.

b Sunt autem termini tres cōpoſitionis & mixtionis, aut. n. vtrumq; ſumendum quæ vtriq; lege ſtatuunt, puta de eo quod eſt iudicare. In oligarchiis quidē enim opulentis damnum ordinant ſi non diſceptent, egenis autem nullam mercedē. In democratiis autem egenis quidē mercedem, opulentis autē nullum damnum. Commune autē & medium horum ambo hæc, propter quod & politicum, mixtū eſt. n. ex ambobus. Vnus quidē igitur iſte cōbinationis mod⁹.

c Alterū autē accipere mediū eorū quę vtriq; ſtatuūt, puta cōgregationis fieri, ij quidem ab honorabilitate nulla vel parua omnino, ij autē ab immenſa honorabilitate. Commune autē neutrum, ſed media honorabilitas vtriuſque horum.

d Tertiū aūt ex duabus inſtitutionibus, hæc quidem ex oligarchica lege, hęc autem ex democratica. Dico autem, puta videtur Democraticum quidem eſſe, ſortiales eſſe principatus, eligibiles autē Oligarchicum.

LECTIO VIII.

QVomodo autem fiat præter popularem, & paucorum potentiam illa quæ appellatur Reſpublica, & quo in ordine reponenda ſit, deinceps dicemus, & ſimul apparebit quibus diffiniant popularem & paucorum gubernationem. G *Sumenda eſt enim horum diſtinctio, poſtea ex his ab vtraque tamquam regulam ſumentes componere oportet.*

Sunt autem diffinitiones tres, cōpoſitionis ac mixturæ, aut enim ambo ſumenda, quorum vtræque leges ponunt, ceu circa iudicia. In paucorum enim potentia diuitibus pœnam conſtituunt, niſi in iudicando adſint. Pauperibus vero, mercedem nullam. H *In popularibus autem, pauperibus mercedem, diuitibus autem, pœnam nullam. Commune ac medium iſtorum ambo hæc, itaque & ciuile, mixtum eſt enim ex ambobus. Vnus igitur modus hic eſt combinationis.*

Alius autem medium capere eorum quæ ab vtriſque iubentur, cencionari, hæ quidem a nullo cenſu, uel exiguo penitus, hæ uero a magno cenſu, I *commune certe neutrum, ſed medium vtriuſque cenſus.*

Tertius uero ex duobus iuſſis, hoc quidem ex populari lege, illo autē ex paucorum gubernatione. Dico autem tale aliquid, uidetur populare quidem magiſtratus ſortiri. Paucorum autem gubernationis, eligere. Et populare non ex cenſu, tribuere. Paucorum

vt reprehenſi a Chriſto fierent meliores, & ad virtutis Chriſti notitiam peruenirent. Sequitur enim {Et præcipiebant eis dicēs. Videte & cauete a fer.pha. & ferm.Hero.} CHRY. Matthæus dicit a fermento Phariſæorum & Saducęorum. Lucas vero Phariſæorum ſolum. Tres ergo Phariſæos nominant, quaſi principales. Matthæus vero, & Marcus ſibi ſecundarios diuiſerunt. Cōgrue autē Marcus poſuit Herodis, quaſi relictis a Matthæo Herodianis in ſupplemētum narrationis ipſi⁹. Hoc aūt dicens, paulatim inducit diſcipulos ad ſenſum, & fidē. THEO. Fermento Phariſæorum, & Herodianorū vocat doctrinam eorum quaſi damnoſam & corruptiuam, & malitia veteri plenam. Herodiani enī doctores erāt, qui Herodem Chriſtum eſſe dicebant. BEDA: Vel fermentum Phariſæorum eſt decreta legis diuinæ traditionib⁹ hominū poſtponere, legē verbis prædicare, & factis impugnare: dominum tentare, doctrinæ eius, aut operibus nō credere. Fermentum autem Herodis eſt adulterium, homicidium, temeritas iurandi, ſimulatio religionis, & odium in Chriſtum, & ꝑcurſorem eius. THEO. Ipſi autem diſcipuli de fermento, panū dixiſſe dominum putauerunt. vnde ſequitur. {Et cog. ad al. di. quia pa, non ha.} Hoc autem dicebant, quaſi non intelligentes Chriſti virtutem, ꝙ poterat panes facere ex non ente. vnde dominus eos reprehendit. Sequitur. n. { Quo cog. Ieſus ait il. Quid cogi. quia pa. non habetis? BEDA: Per occaſionem autem præcepti quod ſaluator iuſſerat, dicens{ Cauete a fermento Phari. & ferm. Hero. docet eos quid ſignificent quinque panes, & ſeptem, de quibus ſubdit: { Nec recordi. qn̄ quinque panes fregi, &c.} Si. n. fermentum prædictum traditiones peruerſas ſignificaret, quare cibi quibus nutritus eſt populus Dei, non veram doctrinam ſignificet?

non videtis, & aures habentes nō auditis? Nec recordamini qn̄ quinq; panes fregi ī quinque milia, & quot cophinos fragmentorū plenos ſuſtuliſtis? Dn̄t ei: Duodecim. Qn̄ & ſeptē panes in quatuor milia, quot ſportas fragmētorū tuliſtis? & dn̄t ei: Septē. Et dicebat eis. qūo nōdū ītelligitis? B

c Et veniunt Bethſaidā, & adducunt ei cęcum, & rogabant eum, vt illum tangeret. Et apprehēſa manu cæci, eduxit eū extra vicū, expuens in oculos eius impoſitis manib⁹ ſuis interrogauit eum ſi aliquid videret. Et aſpiciens ait: Video hoīes velut arbores ambulantes. Deinde iterum impoſuit manus ſuper oculos eius, & cœpit videre, & reſtitutus eſt: ita vt clare videret oīa. Et miſit illū in domum ſuam, dicēs: Vade in domum tuam, & ſi in vicum introieris, nemini dixeris.

d Et ingreſſus eſt Ieſus, & diſcipuli eius caſtella Cæſareæ Philippi, & ī via interrogabat diſcipulos ſuos, dicēs eis: Quē me dicūt B eſſe homines? Qui reſponderūt illi dicentes: Alii Ioannem Baptiſtam, alii Heliam, alii vero quaſi vnum de Prophetis. Tunc dicit illis: Vos vero quē me eſſe dicitis? Reſpondens Petrus ait ei: Tu es Chriſtus. Et comminatus eſt eis, ne cui dicerent de illo. Et cœpit docere eos, quoniam oportet filium hominis pati multa, reprobari a Senioribus, & a ſummis Sa-

C c ¶ GLO. Poſt refectionem turbarum euangeliſta de illuminatione cæci ſubiungit dicens: {Et veniunt Bethſaida & addu. ei cæ. D & roga. eum, vt illum tangeret. BEDA: Scientes quia tactus domini ſicut leproſum mundare: ita cæcum illuminare valeret. Sequitur. {Et app. ma. cæ. edu. eum extra vicum. THEO. Videtur. nāque Bethſaida multa infidelitate fuiſſe infecta. vnde dominus exprobrat ei, væh tibi Bethſaida, quia ſi in Tyro, & Sidone, &c. In hac ergo adductum cæcum extra vicum educit: non enim erat vera adducentium fides. Sequitur.{ Et expu. in ocu. eius impo. ma. ſuis interro. eum ſi. ali. vide. CHRY. Spuit quidem & manus imponit cæco, volens oſtendere, ꝙ verbum diuinum operationi adiunctum mirabiliter proficit. Manus enim operationis eſt oſtenſiua, ſputum vero ſermonis ex ore prolati. Interrogat autem ſi aliquid videret, quod in aliis ſanctis non fecit, ſignificans propter imperfectam adducentium fidem, ac ipſius cæci oculos eius non eſſe omnino apertos. vnde ſequit̃. {Et aſpi. ait: Video ho. ve. arbo. am.} Quia enim in infidelitate adhuc detinebatur, obſcure ſe videre E homines declarabat. BEDA: Formā quidē corporum inter vmbras aſpiciens, ſed nulla membrorum lineamenta viſu adhuc caligante diſcernere valens, quales condēſę arbores a longe ſpectantibus, vel in luce nocturna ſolent apparere: ita vt non facile, arbor an homo ſit poſsit dinoſci. THEO. Ideo autem non ſtatim eum imperfecte facit videre, ſed in parte quia nō perfectā fidē habebat. Nam ſecundum fidem datur medela. CHRY. Deducit aūt eum ab initio ſenſus redditi in fidei apprehenſionem, & ſic fecit eū perfecte videre. vnde ſequitur. { Deinde iterum imponit. man. ſuper ocu. eius, & cœpit videre.} Et poſtea ſubiungit: {Et reſti. ita vt vi. cla. omnia ſenſu. ſ. & intellectu perfecte curatus.} Sequitur: {Miſit eum in do. ſu. di. Vade in domum tu. & ſi in vicum intro. ne. dixe. THEO. Hoc quidem præcepit ei, quia infideles erant, vt dictum eſt, ne forte ab eis in anima læderetur, & ipſi non credentes grauius crimen incurrant. BEDA ſuper Lucam. Vel exemplum ſuis tribuit ne de his quæ faciunt mirandis, fauorem vulgi requirant. Myſtice autem Bethſaida domus vallis interprætatur, ideſt mundus qui eſt vallis lachrymarum. { Adducunt autem ad dn̄m cæcum} .i. qui non videt quid fuit, quid eſt, & quid erit. {Rogant

A illum, vt eum tangeret.} Quis. n. eſt qui tangitur, niſi qui compūgitur? BEDA: Tangit. n. eos dominus cum mente afflatu ſui ſpūs illuſtrat, atque ad agnitionem nos proprię infirmitatis ſtudiumq; bonæ actionis accendit. {Apprehendit manū cæci, vt eum ad executionem bonæ operationis confortaret. HIERO. Et eduxit eum extra vicum. i. vicinitatem malorum. {Expuit autē in oculos eius,} vt videat voluntatem dn̄i per flatū ſpiritusſancti. Impoſitis aūt manibus interrogat eum ſi videret, quia per opera dn̄i videtur maieſtas eius. BEDA. Vel expuens in oculos cæci imponit manus ſuas, vt videat, quia cæcitatem humani generis, & ꝑ inuiſibilia dona, & per ſacramenta aſſumptæ humanitatis extersit. Sputum. n. quod de capite hoīs procedit: gratiam ſpiritusſancti deſignat. Sed quem vno verbo totū ſimul curare poterat, paulatim curat, vt magnitudinem humanæ cæcitatis oſten C dat, quæ vix & quaſi ꝑ gradus ad lucē redeat. Et grām ſua nobis indicat, per quam ſingula perfectionis incremēta adiuuat. Quiſquis aūt ita longi tp̄is obſcuritate depræſſus eſt, vt inter bonum & malum diſcernere neſciat, quaſi ambulantes hoīes inſtar arborū cernit, quia facta multitudinis abſque luce dilectionis videt. HIE. Vel videt homines velut arbores, quia omnes homines exiſtimat ſe ſuperiores. {Iterum autem manus poſuit ſuper oculos eius, } vt videret clare omnia, i. per oꝑa viſibilia inuiſibilia intelligeret, & quæ oculus non vidit, & clarum animæ ſuæ ſtatum poſt rubiginem peccati mundi cordis oculo contueretur. {Miſit eum in domum ſuam, ideſt cor ſuum, vt videret in ſe quod ante non vidit. Non enim putat homo deſperans de ſalute omnino poſſe, quod illuminatus facile poteſt perficere. THEO. Vel poſtquam ſanauit mittit in domum, nam domus vniuſcuiuſque noſtrum cælum eſt, & manſiones quæ ſunt in eo. HIERO. Dicit autem ei: {Et D ſi in vicum introi. nemini dixeris. i. vicinis cæcitatem tuam ſemper enarra non virtutem.

d ¶ THEO. Poſtquam eduxit longe a Iudæis diſcipulos ſuos, tunc de ſeipſo interrogat, vt non timentes Iudæos reſpōdeant veritatem. vnde dicitur: {Et ingreſſus eſt Ieſus, & diſcipuli eius in caſtellum Cæſa. phi. HIERO. ſuper Matthæum cap. 16. Philippus iſte fuit frater Herodis de quo ſupra diximus, qui in honorem Tyberii Cæſaris Cæſaream Philippi, quæ nunc Paneas dicitur appellauit. Sequitur: {Et in via inter. diſci. di. Quem me dicunt eſſe homines? CHRY. Sciens quidē interrogat, quia decebat, vt diſcipuli qn̄q; eum melius laudarent q̃ turbæ. BEDA. Vnde primum hominū ſententiam interrogat, diſcipulorū fidem exploraturus, ne illorū cōfeſſio vulgi videretur opinione firmata. Sequit̃: {Cui reſp. illi dicen. Alii Io. bap. alii Heliam, alii vero quaſi vnum de prophetis. THEO. Multi namque putabant ꝙ Ioannes a mortuis reſurrexiſſet, ſicut & Herodes credebat, & poſt reſurre- E ctionem ſuā miracula perpetraſſet. Poſtquā vero ab eis ſciſcitatus eſt aliorum ſuſpitionem, ipſos interrogat quid de hoc in eorū mēte conſiſtat. vnde ſequitur: {Tunc dicit illis: Vos vero quē me eſſe dicitis?} CHRY. Ex ipſo aūt interrogationis modo, in maiorem eos reducit ſenſum ad maius aliquid æſtimandum de eo, ne cum turbis conueniant. Quid vero vertex diſcipulorū os apoſtolorū interrogatis omnibus reſpōderit, manifeſtatur cū ſubditur: {Rn̄dens Petrus ait ei: Tu es Chriſtus, THEO. Confitet̃ quidē illū eſſe Chriſtū a prophetis denunciatū. Sed quid ad cōfeſſionem Petri rn̄derit dn̄s & qualiter ipſum beatificauit: Marcus euangeliſta pertranſit, ne hmōi narrando, Petro ſuo magiſtro gratia præſtare videretur: Matthæus aūt hoc plane pertractat. ORIG. ſuꝑ Matth. Vel quia Marcus, & Lucas ſcripſerūt Petrū reſpondentē; Tu es Chriſtus, nō adiicientes quod poſitū eſt in Matthæo: Filius Dei viui. propterea non ſcripſerunt ad confeſsionē relatā beatitudinē. Sequitur: {Et commi. eſt il. ne cui di. de illo. THEO. Volebat enim interim ſuam gloriam occultare, ne multi ſcandalizarentur de eo, & pœnam mererentur maiorē. CHRY. Vel vt ſcandalo crucis cōpleto purā inſigat fidem in mente eorum. prius

cerdotibus, & Scribis occidi, & poſt tres dies reſurgere, & palam verbum loquebatur. Et apprehendens eum Petrus, cœpit increpare eū: Domine propitius eſto tibi: nam hoc non erit. Qui conuerſus & videns diſcipulos ſuos comminatus eſt Petro dicens: Vade retro me Sathana, quoniam nō ſapis quæ Dei ſunt, ſed quæ ſunt hominum.

e Et conuocata turba cum diſcipulis ſuis, dixit eis: Siquis vult me ſequi, deneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam & ſequatur me. Qui enim voluerit animam ſuā ſaluam facere, perdet eam. Qui autem perdiderit animam ſuam propter me, & euangelium, ſaluam faciet eā. Quid enim proderit homini ſi lucretur totum mundum & detrimentum animæ ſuæ faciat? Aut quid homo commutationis dabit ꝓ anima ſua? Qui enim me confeſſus fuerit & verba mea in generatione iſta adultera, & peccatrice, & filius hominis confitebitur eum cum venerit in gloria patris ſui cum angelis ſanctis. Et dicebat illis: Amen dico vobis, qa ſunt quidā de hic ſtātibus qui nō guſtabunt mortē donec videant regnum Dei veniētis in virtute.

enim paſſione perfecta, circa aſcenſionem dixit eis: Euntes docete omnes gentes. THEO. Poſtquam autem dominus confeſſionem diſcipulorum acceptauit dicentium verum Deum, tunc ipſis reuelat crucis myſteriū. vnde ſequitur: {Et cæpit docere eos, quoniam oportet filium hominis multa pati, & repro. a ſeni. & a ſum. ſacer. & ſcri. & occi. & poſt tres dies reſurgere. Et palam verbum loquebatur,} ſcilicet de futura paſſione. Non autem intelligebant diſcipuli ordinem veritatis, neq; reſurrectionem comprehendere poterāt, ſed putabant eſſe melius, quòd non pateretur. CHRY. Prædixerat tamē hoc eis dominus hac occaſione, vt oſtēderet quòd oporteret poſt crucē & reſurrectionē Chriſtum a teſtibus prædicari. Rurſus Petrus exiſtens feruidus, ſolus de his ſumit audaciam diſputādi. vnde ſequitur: {Et apprehendens eum Petrus, cæpit increpare eū: Domine propitius eſto tibi, nam hoc non erit.} Hoc autem amantis affectu & optantis dixit, quaſi diceret: Hoc non poteſt fieri, nec recipiunt aures meæ, vt Dei filius occidendus ſit. CHRY. Quid eſt autem hoc, ꝙ Petrus qui reuelatione patris potitus erat ſic velociter cecidit & inſtabilis eſt effectus? Sed dicimus non eſſe mirū ſi hoc ignorauit, qui de paſſione reuelationem non accepit. Quòd enim Chriſtus filius Dei viui eſſet, reuelatione didicerat, myſterium vero crucis & reſurrectionis nondum ei fuerat reuelatum. Ipſe vero oſtendens quòd oporteret eum ad paſſionem venire, Petrum increpauit. vnde ſequitur: {Qui conuer. vi. di. ſuos & cōmi. eſt Petro dicens. Vade retro me Sathana.} THEO. Dominus namque volens oſtendere, ꝙ propter ſalutem hominum debebat eius paſſio fieri, & ꝙ ſolus Sathanas Chriſtum pati nolebat, vt genus non ſaluaretur humanum, Petrum Sathanam nominauit, eo ꝙ ſaperet quæ ſunt Sathanæ, nolēs Chriſtum pati, ſed aduerſans eidem. Sathanas enim aduerſarius interpretatur. CHRY. Dæmoni autem ipſum tentanti non ait: {Vade poſt me, ſed Petro dicit: {Vade retro me.} ſequere me, & voluntario meæ paſſionis conſilio non reſiſtas. Sequitur: {Q nō ſa. ea quæ Dei ſunt, ſed quæ hominum. THEO. Quæ hominum ſunt dicit Petrum ſapere ſecundum affectiones carnales quodammodo ſapiebat, volebat enim Petrus, ꝙ ſibi Chriſtus præſtaret requiem & non crucifigeretur. e ¶ BEDA. Poſtquam diſcipulis myſterium ſuæ paſſionis & reſurrectionis oſtendit, hortatur eos vnà cum turba ad ſequendū ſuæ paſſionis exemplum. vnde ſequitur: {Et con. tur. cum diſcipulis ſuis dixit eis: Siquis vult poſt me ſequi, deneget ſemetipſum. CHRY. Quaſi diceret ad Petrum: Tu quidem increpas me paſſionem ſuſtinere volentem, ego autē dico tibi, ꝙ nō ſolum prohibere me pati nociuum eſt: ſed neque ſaluari poteris niſi ipſe moriaris. Dicit aūt: {Siquis vult poſt me ſequi.} q. d. ad bona voco, quæ quis velle debet, non ad mala & grauia vt cogaris. Qui enim infert violentiā frequenter impedit, qui vero auditorē in libertatem dimittit, magis attrahit ipſum. Aliquis autem abnegat ſeipſum, cū nullā ſui corporis curā habet, vt ſiue flagelletur, ſiue aliquid ſimile patiatur, ſuſtineat patienter. THEO. Nam ſicut qui abnegat alterum videlicet fratrē, aut patrem, quāuis ille vulnere & moriat̃, non cōpatitur neque condolet ei, ſic & nos debemus ſpernere corpus noſtrū, vt ſi vulnerari cōtingat, vel aliqd ſiĺe pati, nō curemꝰ. CHRY. Non aūt ait, ꝙ parcat ſibiipſi: ſed ꝙ amplius eſt ꝙ abneget ſemetipſum quaſi nihil cōe ad ſe habeat, ſed periculis exponat, & circa ea ſic diſponat̃, ac ſi alius pateret̃, & hoc eſt ſibiipſi parcere, qa patres tūc liberis ſuis ignoſcūt, cū tradentes eos doctoribꝰ illis iubent non parci. Vſquequo aūt oporteat ſeipſum abnegare oſtendit cū ſubdit. {Et tollat crucē ſuā.} q. d. vſque ad mortē exprobrabiliſſimam. THEO. Nā tunc crux exprobrabilis videbat̃, quia in ea malefici figebantur. HIERO. Vel aliter, Sicut gubernator peritus tempeſtatē in tranquillitate præcauens, nautas ſuos vult eſſe paratos, ita & dn̄s dicit: {Siquis vult me ſequi, deneget ſemetipſum. i. alter ex altero fiat. BEDA. Tūc enim noſipſos abnegamus cū vitamꝰ quod ꝑ vetuſtatē fuimus, & ad hoc nitimur, qđ ꝑ nouitatē vocamur. Crux aūt tollit̃, cū aut ꝑ abſtinentiā affligit̃ corpus, aut ꝑ cōpaſſionē proximi affligit̃ animus. THEO. Quia vero poſt crucē virtutē aliā nos hr̄e oportet, adiecit: Et ſequat̃ me.

F CHRY. Hoc autē dicit, quia contingit aliquem patientem non ſequi Chriſtum, cum ſ. aliquis non patitur ꝑꝑ Chriſtū. {Sequitur enim Chrm, qui poſt eū ambulat, qui morti eius ſe cōformat, principes etiā & ptātes contēnens ſub quibus ante Chri aduētū peccabat. Sequit̃. {Qui. n. vo. ani. ſu. ſal. fa. ꝑ eā. Qui aūt ꝑ ani. ſu. prop. me. & ꝑꝑ euan. ſal. fa. eā. q. d. Hæc vobis mā do quaſi vobis parcēs etenim qui filio ſuo, parcit perdit eū, qui vero nō percit, ſaluat. Oportet ergo nos eſſe ad mortē continue ꝑparatos. Si. n. in materialibus præliis qui paratus eſt ad mortē melior eſt aliis, nullo poſt mortem eum reſuſcitare valente, multo magis in ſpiritualibus prȩliis cum ſpes tanta reſurrectionis exiſtat, {ꝙ qui ponit aīam ſuā in mortē, ſaluā facit eā.} REMI. Aīa aūt hoc loco ītelligenda eſt vita ꝑſens non aūt ipſa ſubſtantia aīæ. CHRY. Quia ergo dixerat. {Qui vo. ani. ſu. ſal. fa. ꝑ eā.} ne qs ꝑditionē hāc & ſalutē illā ȩſtimet æqualē, ſubiungit. {Quid. n. pro ho. ſi lu. to. mun. & detri. fa. aīæ ſuæ? Aut quā da. hō. cōmu. ꝓ aīa ſua? q. d. ne dicas qm̄ aīam ſuā ſaluauit, q crucis effugit ꝑicula. Qn̄. n. cum aīa ſua. i. vita iſta lucrat̃ aliquis orbē terræ, quid amplius erit ei aīa pereunte? Nūquid aliā habet aīam ꝓ aīa dare? H Precium n. pro domo pōt aliquis cōmutare, aīam vero perdens, aīam aīam dare nō pōt. Caute aūt dicit. {Aut quā cōmu. da ho. Deus. n. ꝓ nra ſalutem dedit cōmutationē præcioſum ſanguinem Ieſu Chriſti. BEDA: Vel hoc dicit, quia perſecutionis tpe ponenda eſt aīa: pacis aūt tpe frangenda ſunt deſideria terrena, qd ſignificat, cū dicit. {Quid n. proderit homini hoc &c.} Plerūq; aūt verecundię vitiꝰ impedimur, vt rectitudinē quā ſeruam in mēte nō exprimere valeamus in voce. Et iō ſubdit. {Qui n. me cō. fu. & vir. me. in gene. iſta adul. & pecc. & fi. ho. confi. eum: cum ve. in glo. pa. ſu. cum ang. ſu.} BEDA: Non. n. eſt ſufficiens fides quæ ſolū in mente cōſiſtit, ſed & oris cōfeſſionē dn̄s requirit: ſanctificata. n. ꝑ fidē aīa debet & corpus ꝑ cōfeſſionē ſctificari. CHRY. Qui aūt hic didicit ſubiecit ſe cū deſiderio ad hoc, ꝙ ſine cōfuſione Chrm cōfiteat̃. {Dr aūt adultera gñatio, q Deū verū aīæ ſpōſum dereliqt, & nō eſt ſecuta Chri doctrina, ſed dæmonibꝰ ꝓſtrata, ſemina impietatis ſuſcepit, pp qd & peccatrix dr. Qui ergo inter hos Chri dnatione negauerit, & I verba Dei in euangelio reuelata, dignā impietatis pœnā ſuſcipiet: audiens in ſecundo aduentu: Nō noui vos. THEO. Qui ergo cōfeſſus fuerit crucifixū eſſe ſuū Deū, & ipſe cōfitebit̃ illum non hic vbi Chr̄s reputat̃ paup & miſer, ſed cū gloria, & cū multitudine angelorū. GRE. in Ho. Sunt aūt nōnulli qui Chr̄m iō cōfitent̃, quia cunctos Chr̄ianos eſſe cōſpiciunt. Nō ergo ad ꝓbationē fidei vox ſufficit quā defendit a verecundia ꝓfeſſio generalitatis. Pacis ergo tpe eſt aliud vbi oñdamur vobis, veremur ſępe a ꝓximis deſpici, dedignamur iniurias verbi tolerare. Si contigerit iurgiū fortaſſe cum ꝓximo, erubeſcimus priores ſatisfacere. Cor quippe carnale dum huius vitæ gloriā qrit humilitatē reſpuit. THEO. Quia vero de ſua gloria dixerat volens oñdere, ꝙ non inania ꝓmittebat, ſubdit̃. {Et dic il. Amen di. vo. quia ſunt qdā de hic ſtantibus, q non guſta. mor. do. vi. re. Dei venien. in virtute.} Ac ſi diceret, qdā. i. Petrus, & Iacobus, & Ioannes {non guſtabunt mortē, donec eis oñdā in trāſfiguratione, cū qua gloria venturus ſim in ſecūdo aduentu. K Non. n. erat aliud transfiguratio, niſi ſecundi aduentus ꝑnunciatio, in quo & ipſe Chr̄s, & ſancti lucebunt. BEDA: Pia vero ꝓuiſione factū eſt, vt contēplatione ſemꝑ manentis gaudii ad breue momentum delibata fortius aduerſa tolerarent. CHRY. Non aūt eorum qui aſcenſuri erant noīa declarauit, ne reliqui diſcipuli aliquid paterentur humanum. ꝑdicit aūt, vt dociliores circa huiuſmodi contemplationem fiant. BEDA: Vel regnū Dei præſens eccleſia vocatur. Aliqui autem ex diſcipulis vſque adeo in corpore victuri erant, vt eccleſiā conſtructā conſpicerent, & contra mundi gloriā erectam. Diſcipulis. n rudibus de ꝑſenti vita aliquid ꝓmittendum fuit, vt poſſent robuſtius in futuro ſolidari. CHRY. Myſtice aūt vita Chr̄s eſt: mors vero Diabolus. {Guſtauit aūt mortē,} qui peccatis immoratur, adhuc omnis homo habens dogmata bona, aut praua, mortis aut vitæ panē deguſtat. Et quidē minus malum eſt videre mortem: malum autem eſt eam guſtare, ſed adhuc peius eā ſequi, peſſimum autem ei ſupponi.

Ho. euā. 32.

CAP.

C A P. IX.

Et poſt dies ſex, aſſumpſit Ieſus Petrum, & Iacobū & Ioānem, & duxit illos in montē excelſum ſeorſum ſolos, & trāſfiguratus eſt corā ipſis. Et veſtiméta eius facta ſunt ſplendentia & candida nimis velut nix, qualia fullo non poteſt ſuper terram candida facere. Et apparuit illis Helias cū Moyſe, & erant loquentes cum Ieſu. Et reſpondens Petrus ait Ieſu: Rabbi, bonum eſt nos hic eſſe, & faciamus tria tabernacula, tibi vnum, & Moyſi vnum & Heliæ vnum. Non enim ſciebat quid diceret. Erant enim timore exterriti. Et facta eſt nubes obumbrans eos, & venit vox de nube dicens: Hic eſt filius meus chariſsimus, audite illum. Et ſtatim circumſpicientes, neminem amplius viderunt niſi Ieſum tantum ſecum.

CAP. IX.

HIERONY. Poſt conſummationem crucis, gloria reſurrectionis oſtenditur, vt non timerent opprobria crucis, qui oculis ſuis viſuri erant gloriam reſurrectionis futurę. vnde dicitur: {Et poſt dies ſex, aſſumpſit Ieſus Petrū, & Iacobum & Ioannem, & duxit illos in mōtem excelſum ſolos, & transfiguratus eſt coram ipſis. CHRY. Quòd autem Lucas dicit poſt octo dies, nō contrariatur huic. Lucas. n. & diem quo Chriſtus prædicta locutus fuerat, & diem in quo eos aſſumpſit numerauit. Ideo autem poſt ſex dies eos aſſumpſit, vt vehemētiori repleti deſiderio in horum dierum ſpatio vigilanti & ſollicita mente, ea quæ videbant attenderent. THEOPHI. Aſſumit autem tres vertices Apoſtolorum, Petrum tanquàm confitentem & diligentem, Ioannem tanquàm dilectum, Iacobum vero tanquàm altiuocum & Theologum. Intantum enim grauis erat Iudæis, vt Herodes volens Iudæis placere, ipſum occiderit. CHRY. Non autem in domo ſuam gloriā demonſtrat, ſed in montem excelſum illos aſſumit, quoniam montis ſublimitas conueniens erat ad gloriæ ſublimitatem oſtendendam. THEO. Seorſum autem eos ducit, quia debebat eis myſteria reuelare. Transfigurationem autem oportet intelligere, non figuræ immutationem, ſed quia manente vt prius erat figura, appoſitio facta eſt cuiuſdam inenarrabilis claritatis. CHRY. Neque ergo decet aliquam figuræ transformationem in regno Dei eſſe futuram, aut circa ipſum Saluatorem, aut circa eos qui aſſimilabantur, ſed appoſitionem claritatis. BEDA: Transfiguratus igitur Saluator, non ſubſtantiam verę carnis amiſit, ſed gloriam futuræ vel ſuæ vel noſtræ reſurrectionis oſtendit, qui qualis tunc Apoſtolis apparuit, talis poſt iudicium cunctis apparebit electis. Sequitur: {Et veſtimenta eius facta ſunt ſplendentia. GREG. 32. Moral. Quia in ſupernæ claritatis culmine ei vitæ iuſtitia fulgentes adhærebunt, veſtium enim nomine iuſtos quos ſibi adiungit inſinuat. Sequitur: {Et apparuit illis Helias cum Moyſe & erāt loquentes cum Ieſu. CHRY. Moyſen & Heliam in medio introducit, primo quidem quia turbæ dicebant Chriſtum Heliam aut vnum Prophetarum, Apoſtolis ſe cum eis oſtendit, vt differentiam ſeruorum & Domini cernerent. Et etiam quia de tranſgreſſione legis Iudæi Chriſtum accuſabant, & blaſphemum eum putabant, tanquàm ſibi gloriam patris attribuentem eos, qui in vtroque fulſerunt in medium ducit. Etenim Moyſes legem dedit, & Helias gloriæ Dei zelator fuit. vnde ei non aſſiſterent, ſi Deo & legi eius contrarij eſſent. Et vt ſcirent, quòd vitæ poteſtatem & mortis habet, propter hoc & Moyſen, qui mortuus erat, & Heliam q nondum mortem paſſus fuerat in medium introducit. Item per hoc ſignificauit, quòd doctrinæ legis Chriſti Prophetarum doctrina pedagogus fuit. Significat etiam coniunctionem noui & veteris teſtamenti. Et quoniam in reſurrectione cum Prophetis Apoſtoli coniungentur, & vna erit obuiatio regi communi: Sequitur: {Et reſp. Pe. ait Ie. Rabbi, bonum eſt nos hoc eſſe, & faciamus hic tria ta. ti. vnum, mo. vnum, & he. vnum.} BEDA: Si tantum transfigurata Chriſti humanitas, duorumq; ſocietas ad punctum viſu delectat, vt eos ne diſcedant etiam obſequio Petrus ſiſtere velit, quanta erit fœlicitas viſioni deitatis inter angelorum choros adeſſe perpetuo? Sequitur. {Non. n. ſcie. quid dice.} Et ſi. n. Petrus præ ſtupore humanę fragilitatis, neſciat quid dicat: inſiti tamē ſibi dat affectus indicium, neſciebat enim quid diceret, quia oblitus eſt regnum ſanctis a Domino non alicubi terrarum: ſed in cælis eſſe promiſſum, nec recordatus eſt ſe ſuoſque coapoſtolos mortali adhuc carne circumſeptos immortalis vitæ ſtatum ſubire non poſſe, cui etiam mente exceſſerat, quia in domo patris quæ in cælis eſt, domus manufacta neceſſaria non ſit. Sed & vſque nunc imperitiæ notatur quiſquis legi Prophetis & Euangelio tria tabernacula facere cupit, cum hæc ab inuicem nullatenus valeant ſeparari. CHRY. Non etiam intellexit Petrus, quòd ad demonſtrationem vere gloriæ transfigurationem Dominus eſt operatus, neque quòd propter doctrinam hominum hoc faciebat. nam plurimi erant relicturi multitudinem in eremo habitantes. Sequitur: {Erant enim timo. exter.} Erat autem hic timor ſecundum quem de communi mente in ſtatum eleuabantur meliorem, quod enim in exterioribus videbatur, Moyſes & Helias erat. Ducebatur autē

A anima ad quendam diuinum affectum, quaſi ex diuina viſione ab humano ſenſu abſtracta. THEO. Vel aliter, Petrus timens a monte deſcendere, quia iam præſenſerat, quòd Chriſtus crucifigi debebat, dixit: {Bonum eſt nos hic eſſe, & non illic deſcendere in medium. ſ. Iudæorum. Si autem huc venient furentes contra te, habemus Moyſen q Aegyptios debellauit, habemus & Heliam qui ignem eduxit de cælo & quinquagenos deſtruxit. ORI. ſuper Matt. Marcus autem ex ꝑſona ſua dicit: Nō. n. ſciebat quid diceret. Vbi conſiderandum ne forte per exceſſū mentis hoc loquebat̃, motus quodam ſpiritu alieno ne forte. ſ. ille ſpiritus qui voluit quantum ad ſe Chriſtum ſcandalizare, vt recederet a paſſione omnibus hominibus ſalutari. Ipſe operans ét hic ſeductorie vult euellere Chriſtum ſub colore boni, vt non cōdeſcendat hominibus, nec veniat ad eos, nec ſuſcipiat mortem ꝓ eis. BEDA. Quia vero Petrus materiale quæſiuit tabernaculū, nubis accepit vmbraculum, vt diſcat in reſurrectione non tegmine domorum, ſed Spirituſſancti gloria eos eſſe protegendos. vnde ſequitur: {Et facta eſt nubes obum. eos.} Quia vero imprudenter interrogauerunt propterea reſponſionem Domini non merētur, ſed pater reſpondet pro filio. vnde ſequitur: {Et venit vox de nube dicens: Hic eſt filius meus chariſ. ipſum au.} CHRYSO. C A nube quidem vox emittitur in qua Deus apparere conſueuit, vt crederent, quòd vox illa ferretur a Deo. In hoc autem quòd dicit: {Hic eſt fi. me. char. vnam voluntatem patri & filio proteſtat̃, & quòd ſalua filiatione quantum ad omnia cum eo, qui genuit vnū eſſe. BEDA. Quem autem Moyſes cum venerit in carne audiendum ab omni anima, quæ ſaluari vellet prædixit hunc iam venientem in carne, Deus pater audiendum diſcipulis oſtendit. Sequitur: {Et ſta. cir. ne. am. vi. niſi Ie. tantum ſecum.} Vbi enim cæpit filius deſignari mox ſerui diſceſſerunt, ne ad illos paterna vox emiſſa putaretur. THEOPHI. Myſtice autem poſt conſummationem huius ſęculi quod in ſex diebus factum eſt, aſſumet nos Ieſus ſi eius ſumus diſcipuli in montem excelſum, i. in cælum, & tunc videbimus eius gloriam ſingularem. BEDA. Veſtimenta autem Domini recte Sancti eius accipiuntur, qui nouo candore fulgebunt. Fullo autem intelligendus eſt cui Pſalmiſta loquitur: Amplius laua me ab iniquitate mea, & a deli. meo. mun. me. qui nō D poteſt ſuis fidelibus dare claritatem in terra, quæ eis conſeruata manet in cælis. REMIG. ſuper Matth. Vel per fullonem ſancti deſignantur prædicatores, & animarum purgatores, quorum in hac vita nullus ita viuere valet, vt alicuius peccati maculis nō obfuſcetur. In futura. n. reſurrectione ſancti ab omni macula peccati purgabuntur. Tales ergo eos faciet Dominus, quales ne ipſi membra ſua caſtiganda nec vllus prædicatorum, ſuo vel exemplo vel doctrina facere poteſt. CHRY. Vel veſtimenta alba Euangelica ſunt & Apoſtolica ſcripta omnium clariſſima, quibus ſimilia nullus expoſitorum facere poteſt. ORIGE. ſuper Matth. Vel forſitan fullones ſuper terram poſſumus moraliter exiſtimare ſapientes ſæculi huius, qui putantur ornare etiam turpes intellectus & dogmata falſa fullonicatione ingenij ſui: ſed illorum ars fullonica poteſt facere aliquid ſimile ſermoni, qui oſtendit ſpiritualium intellectum ſplēdorem in dictis ſcripturarum imperitis, quæ a plurimis contemnūtur. BEDA. Moyſes & Helias quo- E rum vnum mortuum, & alium in cælis raptum legimus, futuram omnium ſanctorum gloriam ſignificat, qui videlicet tempore iudicij, vel viui in carne reperiendi, vel ab olim guſtata morte reſuſcitandi & pariter ſunt regnaturi cum illo. THEOPHI. Vel hoc ſignificat, quia in gloria videbimus & legem & Prophetas, cū ipſo loquentes, ideſt qui per eum fuerūt dicta per Moyſen & alios Prophetas, tunc videbimus eſſe conſona rebus, & tunc audiemus vocem paternam reuelantem. ſ. nobis filium patris & dicentem, quoniam hic eſt filius meus, obumbrante nube, i. Spirituſancto qui eſt ſapientię fons. BEDA: Et notandum, ſicut Domino in Iordane baptizato, ſic & in monte clarificato totius ſanctæ Trinitatis myſterium declaratur, quia gloriam eius quam in baptiſmo credentes confitemur, in reſurrectione videntes collaudabimus. Nec fruſtra Spirituſſanctus hic in lucida nube, illic apparuit in columba, quia nunc ſimplici corde fidem quam percepit ſeruat, tunc luce apertæ viſionis quod crediderat contemplabitur. Cum autem fieret vox ſuper filium inuentus eſt ipſe ſolus, quia cum manifeſtauerit